

**ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНОГО
ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА – ВИКЛИК
СУЧАСНОСТІ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА
РІШЕННЯ**

**НАУКОВІ СТАТТІ, ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
ТА ІНШІ МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

03 березня 2023 року

Тернопіль 2023

УДК 08: 37.014
О-64

О-64 Організація безпечного освітнього середовища – виклик сучасності: перспективи та рішення (м. Тернопіль, Україна, 03 березня 2023 року). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль: ТОКІППО, 2023. 416 с.

У збірнику публікуються наукові статті, тези доповідей та інші матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Організація безпечного освітнього середовища – виклик сучасності: перспективи та рішення», проведеної на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 03 березня 2023 р.

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти

(протокол № 1 від 27.02. 2023 р.)

УДК 08: 37.014

©Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2023

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

НАУКОВИЙ, МЕТОДИЧНИЙ, ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗБІРНИК

**НАУКОВІ СТАТТІ, ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ ТА ІНШІ МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

***ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА – ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ:
ПЕРСПЕКТИВИ ТА РІШЕННЯ***

03 березня 2023 року

<i>Мигорович Л. А.</i> Інформаційна безпека – складова безпеки освітнього середовища (з досвіду роботи Кременецької загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 4).....	с. 252
<i>Новак Х. П., Сеньовська Н. Л.</i> Дистанційне навчання в мирний і воєнний час.....	с. 256
<i>Носко О. О.</i> Впровадження проекту «Клас безпеки»: від теорії до практики.....	с. 260
<i>Огірко О. В., Огірко М. О.</i> Духовно-моральні засади екологічно безпечного освітнього середовища.....	с. 264
<i>Оксенюк І. Л.</i> Управління інформаційною безпекою хмарної інфраструктури.....	с. 270
<i>Олексюк О. Р.</i> Цифрове освітнє середовище як засіб організації освітнього процесу.....	с. 275
<i>Плазовська Л. В.</i> Аспект комунікації у створенні і підтримці екологічно безпечного мистецького освітнього середовища.....	с. 279
<i>Подліняєва О. О.</i> Цифровий етикет.....	с. 283
<i>Поліщук Н. А., Хомяк Н. В.</i> Педагогічні умови формування безпечного освітнього середовища ЗЗСО.....	с. 287
<i>Пометун О. І.</i> Ефективне функціонування освітнього середовища в умовах дистанційного навчання – шлях запобігти освітніх втрат.....	с. 294
<i>Радецька І. В.</i> Небезпечне спілкування дітей онлайн: ризики та механізми звернення про захист й допомогу.....	с. 298
<i>Ремех Т. О.</i> Роль позитивної взаємодії вчителів і учнів у створенні безпечного освітнього середовища школи.....	с. 303
<i>Рубльова Н. О.</i> Виклики цифровізації: інформаційна безпека як запорука створення безпечного інформаційно-освітнього середовища закладів післядипломної педагогічної освіти (ППО).....	с. 306

Ураховуючи рекомендації, поради, потреби батьківського та учнівського колективів, адміністрація школи та педагоги забезпечують інформаційну безпеку для всіх учасників освітньої взаємодії у школі. Саме таке спілкування є основою для створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти.

Отже, інформаційна безпека є важливою складовою організації безпечного освітнього середовища в школі. Гарантування інформаційної безпеки учнів вимагає об'єднання зусиль батьків, учителів та самих дітей, а також координації цих зусиль на державному рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Безпека дітей в інтернеті: рекомендації для вчителів та батьків. URL: <https://osvita.ua/school/81372/> (дата звернення: 15.02.2023 р.)
2. Безпека дітей у цифровому просторі – МОН налає рекомендації для педагогічних працівників та батьків. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/bezpeka-ditej-u-cifrovomu-prostori-mon-nadaye-rekomendaciyi-dlya-pedagogichnih-pracivnikiv-ta-batkiv> (дата звернення: 15.02.2023 р.)
3. Бобровський М. В., Горбачов С. І., Заплотинська О. О., Ліннік О. О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. – 2-ге видання, перероб. і доп. Київ, Державна служба якості освіти, 2021. С. 59.
4. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України від 09.01.07 р. № 537-V // Відомості Верховної Ради України. 2007. №12. С.102.
5. Н. М. Кириленко. Проблеми інформаційної безпеки освітнього середовища вищого навчального закладу. Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: третя міжнар. наук.-практ. конф., ч.1, Львів, 2012. С. 149-151.

УДК 378

Новак Христина Петрівна,
студентка факультету філології і
журналістики Тернопільського
національного педагогічного університету
ім. В. Гнатюка, м. Тернопіль;
Сеньовська Надія Леонідівна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та менеджменту
освіти ТНПУ ім. В. Гнатюка, м. Тернопіль

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В МИРНИЙ І ВОЄННИЙ ЧАС

Важке сьогодення настало для українського народу. Війна зупинила плани й погляди в майбутнє. Життя зупинилося на сьогоднішньому дні, не

знаючи, що тебе чекає завтра. Важким стало і навчання. Пандемія коронавірусу, повномасштабне вторгнення – все це кардинально змінило наше життя. Мабуть, немає жодного українця, який не відчув цих змін на собі. Але, попри такі складні часи, нам потрібно жити далі, пристосовуючись до нових умов, які виникли. Дорослим треба продовжувати працювати, а дітям – навчатися, адже, вони – це наше нове покоління, від якого залежить майбутнє. Сьогодні важливим завданням педагогів є створити всі необхідні умови для організації якісного навчання учнів, бо освіченість є запорукою національної свідомості. Тому це дуже непроста і відповідальна справа. На жаль, зараз не завжди є можливість навчатися у звичайних умовах, до яких ми звикли. Заради безпеки учнів та вчителів доводиться переходити на дистанційну або змішану форму навчання. На початку, ще в період карантину, це було справжнім викликом для нашої системи освіти. Це було складно і для вчителів, і для учнів, і для батьків. Професорка Дженіфер Флемінг (California State University) стверджує: «Бути вчителем у цифрову добу – це тренувати навички майбутнього вже сьогодні». І я погоджуюся з цим твердженням. Бо, справді, педагоги не знали, за допомогою яких інструментів можна навчати дітей віддалено. Їм довелося випробовувати нові способи навчання. Учні також стикалися з певними труднощами, приєднуючись до таких уроків. Батькам, особливо учнів молодших класів, довелося приділяти більше уваги та часу навчанню їхніх дітей. Але тепер ситуація трохи змінилася. Досвід дистанційного навчання дав можливість зрозуміти, які методи працюють, а які – ні. Всі набули нових навичок, і організувати дистанційне навчання стало технічно легше. Проте, через війну, виникли інші проблеми, які знову ускладнили ситуацію. «Відновлення навчального процесу в школі ставить перед батьками та вчителями ряд запитань, пов'язаних з пошуком навчального закладу для дитини в новому місті чи країні, вибору одного з можливих дистанційних засобів отримання шкільної освіти, організації доступу до мережі інтернет, чи, зрештою, простого пошуку комп'ютера, планшета чи телефона для підключення до онлайн уроків. Очне навчання для українських учнів при

цьому можливе лише за кордоном, а навчальний процес в Україні, де це можливо, було відновлено в дистанційному форматі» [2, с. 116–117].

Що стосується теоретичної бази, то вона доволі вагома: різні аспекти впровадження дистанційних технологій навчання розглядали у своїх працях О. Андрєєв, В. Биков, К. Бугайчук, Ю. Богачков, О. Буйницька, В. Бондаренко, Л. Варченко-Троценко, М. Головка, В. Кухаренко, Н. Морзе, Н. Сиротенко, О. Топузов та інші. Серед закордонних вчених можна виокремити Terry Anderson, Cornelia M. Ashby, Lori Breslow, Dave Cormier, Michael G. Moore, George Siemens, Dhawal Shah, Charles A. Wedemeyer тощо.

«Під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [1, с. 2]. Головною метою дистанційного навчання є надання освітніх послуг, застосовуючи у навчанні сучасні інформаційні технології. Звичайно, труднощі виникають під час дистанційного навчання і в мирний, і в воєнний час. Але в умовах війни таких труднощів стало набагато більше, ніж було в період карантину. Адже з війною з'явилися повітряні тривоги, планові та аварійні відключення електроенергії тощо. А це все суттєво впливає на освітній процес і створює нові проблеми, окрім тих, з якими стикалися його учасники під час дистанційного навчання у мирний час.

Хоч зараз вже онлайн-уроки не являються чимось новим, проте основною проблемою була і досі залишається *відсутність навичок роботи із засобами організації дистанційної форми навчання у деяких учасників освітнього процесу*. Перш за все, це складно для учнів, адже окрім вивчення шкільних предметів, їм доводиться вчитися використовувати різні нові та невідомі для них технології. Крім того, не кожен педагог мав достатньо умінь для проведення таких уроків.

Частині учнів потрібна допомога дорослих, щоб під'єднуватися до дистанційних уроків. Більше того, у мирний час батьки відводили своїх дітей, які навчалися у молодших класах, до школи, а самі вирушали на роботу чи у справах. *У воєнний час комусь зі старших членів родини довелося частково змінювати свій графік та залишатися вдома, щоб наглядати за молодшими.*

Діти з тимчасово окупованих територій взагалі певний час не мали змоги навчатися. Звісно, багато сімей з дітьми переїхали на відносно безпечні території, але відновити навчання повністю все одно неможливо. Навіть після прибуття в безпечні регіони їхні проблеми не закінчилися. Покидаючи своє помешкання, сім'ї не завжди могли взяти найнеобхідніше. Тоді ніхто не думав про обладнання для навчання. Тому їхнім дітям особливо важко навчатися в дистанційних умовах. До того ж, їм потрібно адаптуватися до оточення, звикати до нових людей. Та й для дітей, котрі досі живуть в областях, віддалених від фронту, *навчання стає не таким важливим і відходить на другий план.*

Для освітнього процесу, котрий організований дистанційно, краще підходить ноутбук або комп'ютер, а не смартфон. Бо іноді потрібні програми складно відкрити й використовувати в телефоні. Звідси впливає ще одна проблема. Зазвичай, в сім'ї є лише один комп'ютер або ноутбук, а дітей може бути двоє або більше. *У батьків не завжди є фінансова змога, щоб придбати кожній дитині свій особистий комп'ютер.* І тоді треба ділити між дітьми цей єдиний пристрій, який є вдома. Це приносить певні труднощі, хтось пропускає уроки, не встигає виконувати завдання, які дають учителі.

Ще однією специфічною проблемою є *часта відсутність електроенергії, що тягне за собою відсутність Інтернету.* Без нього дистанційне навчання просто неможливе. Останнім часом через планові й аварійні відключення електроенергії дуже складно спланувати урок так, щоб кожен учень зміг приєднатися. Усі перебувають вдома, і відповідно до графіків відключень, у певний час в частини учнів є електроенергія та Інтернет, а в іншій частині – немає.

Наступною *перешкодою для освітнього процесу є сигнал «повітряна тривога»*. В цей час діти знаходяться в укриттях і заради безпеки не можуть бути присутніми на уроках. А на сьогоднішній день ще не в кожному укритті є доступ до Інтернету.

Отже, навчальний процес зазнав великих змін в час війни. Окрім фізичного насилля та матеріальних втрат, російська агресія принесла з собою чимало психологічних проблем. Будувати освітній процес в сучасних умовах непросто. У більшості регіонів України є постійна загрози ракетних ударів, проблеми з матеріальною базою та електроенергією, учні та педагоги переживають постійне психічне навантаження. Окрім того частина здобувачів освіти перебуває за кордоном. Усі ці фактори потрібно враховувати, передбачаючи комбінації очного та дистанційного навчання. Але хоч би як нас не намагались знищити вороги, ми незламна нація і подолаємо усі труднощі. Наші захисники всіма силами боронять наші українські землі й український народ. І ми скоро повернемося до нормальних умов життя і до повноцінної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Про затвердження Положення про дистанційне навчання. Наказ МОН № 466 від 25.04.13 року. *Дистанційна освіта*. URL: https://osvita.ua/legislation/Dist_osv/ (дата звернення: 19.02.2023).
2. Твердохліб І. Організаційно-педагогічне та програмно-технічне забезпечення дистанційного навчання в умовах воєнного стану. *Український педагогічний журнал*. 2002. № 2. С. 116–124. URL: <file:///C:/Users/Administrator%201/Downloads/11.pdf> (дата звернення: 19.02.2023).

УДК 371.1

Носко Остап Олексійович,
методист комунальної установи
Тернопільської обласної ради «Центр
аналітично-методичного та матеріально-
технічного забезпечення розвитку
освітніх закладів області»